

**ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΟΥ
ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΣΟΥ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ**

ΦΟΙΒΟΣ

Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης και Προστασίας
Πνευματικών Δικαιωμάτων Φωτογράφων
www.foebus.gr

ΦΟΙΒΟΣ

- Συνέντευξη με τον Πρόεδρο κ. Γιώργο Παπαθανασίου
- Ρεπορτάζ από πρόσφατη ημερίδα με θέμα: “Η πνευματική ιδιοκτησία σε Ελλάδα και Ε.Ε. στην ψηφιακή εποχή – τα δικαιώματα των φωτογράφων”

Φωτ.: Άρης Ρουπίνας

Γιώργος Παπαθανασίου

Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας Φωτογράφων «ΦΟΙΒΟΣ Συν. Π.Ε.» για τις φωτογραφίες στην ψηφιακή εποχή και τα ορφανά έργα στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Το περιοδικό ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ, εν όψει των εξελίξεων στα δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας σε παγκόσμιο επίπεδο, στα πλαίσια της ψηφιακής εποχής, συναντήθηκε με τον κο. Γιώργο Παπαθανασίου, Πρόεδρο του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας Φωτογράφων «ΦΟΙΒΟΣ Συν. Π.Ε.» και υπέβαλε ερωτήματα για διάφορα θέματα επικαιρότητας και μεταξύ άλλων για τα «ορφανά έργα». Συγκεκριμένα, τον περασμένο Νοέμβριο 2013 ψηφίστηκε ο ν. 4212/1993, ο οποίος τροποποιεί το ν. 2121/1993 για την Πνευματική Ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα και ενσωματώνει δύο Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ελληνική έννομη τάξη. Η Οδηγία 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 αφορά ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις "ορφανών έργων".

• *Κατά το τελευταίο εξάμηνο, ο χώρος των επαγγελματιών φωτογράφων έχει αναστατωθεί από τα "ορφανά έργα".*

Ως Οργανισμός, μαζί με αντίστοιχους Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ιδιαίτερα κατά την τελευταία

πενταετία, προσπαθούμε να βάλουμε ένα φραγμό στη πλημμύρα των καταστροφικών για την πνευματική ιδιοκτησία νομοθετημάτων που μας κατακλύζουν.

Οι φωτογράφοι με προηγούμενα υπομνήματά μας στην Ε.Ε. και ήδη ο ΦΟΙΒΟΣ από του 2011 στον Ελληνικό Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας, όταν ακόμη η Οδηγία για τα «ορφανά έργα» συζητούνταν στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε., προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε τα προβλήματα που θα δημιουργούνταν και να αποτρέψουμε την επερχόμενη πρακτικά αναγκαστική

Από την πρόσφατη Ημερίδα του Οργανισμού "Η πνευματική ιδιοκτησία σε Ελλάδα και Ε.Ε. στην ψηφιακή εποχή - Τα δικαιώματα των φωτογράφων" στις 22-3-2014 στο ΒΕΑ - Φωτ.: Β. Κουτρουμάνος.

απαλλοτρίωση των έργων πνευματικής ιδιοκτησίας που επιχειρείται μέσω αυτής της Οδηγίας. «Ορφανά έργα» ονομάζονται εκείνα που δεν γνωρίζουμε ποιος είναι ο δημιουργός τους ή δεν ξέρουμε πού να τον βρούμε.

• **Οι φωτογράφοι επηρεάζονται από αυτή την Οδηγία της Ε.Ε.;**
Σύμφωνα με μελέτες οργάνων της Ε.Ε., υπολογίζεται ότι πάνω από το 90% των «ορφανών έργων» στα κράτη-μέλη είναι φωτογραφίες. Συνεπώς, μιλάμε για ολοκληρωτική καταστροφή των φωτογράφων από τη στιγμή που διατίθενται οι φωτογραφίες τους σε ψηφιοποιημένη μορφή, μέσω διαδικτύου. Δεν κάνουμε διάκριση μεταξύ επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

Μιλάμε για ζημιά όλων των φωτογράφων. Στην πράξη, για τα «ορφανά έργα», οι χρήστες δεν θα πληρώνουν ο,τιδήποτε ή θα πληρώνουν κάτι ελάχιστο στους φωτογράφους και μάλιστα στις περισσότερες περιπτώσεις έπειτα από χρόνια, καθώς για την άμεση «νόμιμη» χρήση εκατομμυρίων φωτογραφιών θα έχουν καλύψει με νομιμοφανή τρόπο (δηλαδή τις αόριστες και ανεξέλεγκτες διαδικασίες «επιμελούς αναζήτησης» βάσει της Οδηγίας) την μη καταβολή δίκαιης αποζημίωσης στους φωτογράφους ή στους δικαιούχους των δικαιωμάτων των έργων τους.

• **Διαβάζοντας το 1ο άρθρο της Οδηγίας, βλέπουμε ότι οι φωτογραφίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «ορφανά έργα» μόνον εφ' όσον δημοσιεύθηκαν ως τμήμα ή με τη μορφή βιβλίων, επιστημονικών περιοδικών, εφημερίδων, περιοδικών ή άλλων γραπτών κειμένων που περιλαμβάνονται στις συλλογές προσιτών στο κοινό βιβλιοθηκών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή μουσείων, καθώς και στις συλλογές αρχείων ή ιδρυμάτων κινηματογραφικής κληρονομιάς. Πώς εννοείτε λοιπόν τη ζημιά των φωτογράφων εξ αιτίας της Οδηγίας;**
Θα πρέπει να διακρίνουμε σε ζημιά από τις διατάξεις της Οδηγίας και σε ζημιά από τον τρόπο ενσωμάτωσής της στις εθνικές νομοθεσίες, με ακραία παραδείγματα αυτά της Μεγ. Βρετανίας και της Ελλάδας. Αυτές οι νομοθετικές διατάξεις σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες της φωτογραφίας επιτείνουν το πρόβλημα.

• **Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες της φωτογραφίας;**

Κάθε φωτογράφος δημιουργεί πολλές φωτογραφίες σχεδόν καθημερινά. Μιλάμε δηλαδή για εκατομμύρια νέες φωτογραφίες που αναρτώνται και διατίθενται καθημερινά στο διαδίκτυο.

Κάθε φωτογραφία είναι ένα ολοκληρωμένο έργο (όχι τμήμα έργου, όπως συνήθως συμβαίνει με αναρτήσεις τμήματος βιβλίων ή κινηματογραφικών έργων κλπ). Ταυτόχρονα κάθε φωτογραφία/ολοκληρωμένο έργο πνευματικής ιδιοκτησίας έχει πολλές φορές μικρότερο όγκο από άλλα τμήματα έργων. Έτσι, συνήθως εξυπηρετείται καλύτερα ο χρήστης που επιλέγει να εκμεταλλευτείται συγκριτικά περισσότερο τις φωτογραφίες αφού καθεμιά αντιστοιχεί σε χίλιες λέξεις αντί για κείμενα «χιλίων λέξεων». Αρωγός του χρήστη στην δωρεάν εκμετάλλευση των φωτογραφιών είναι σε πολλές περιπτώσεις ο ίδιος ο φωτογράφος, είτε ερασιτέχνης είτε επαγγελματίας, που υπερπαράγει έργα, τα οποία αναρτά και διαθέτει διαδικτυακά, τις περισσότερες φορές χωρίς καν να τηρεί, είτε από άγνοια είτε από έλλειψη χρόνου, τις στοιχειώδεις τεχνικές αναγνώρισής τους και προστασίας από την ανεξέλεγκτη χρήση τους εκ μέρους τρίτων. Οι ερασιτέχνες μάλιστα που υπερπαράγουν φωτογραφίες συνήθως δεν ζητούν και αποζημίωση για τη χρήση τους. Ίσως η πρακτική τους να ήταν διαφορετική αν γνώριζαν όχι μόνον ότι θα μπορούσαν να ζητήσουν αμοιβή για καθεμιά από αυτές τους τις φωτογραφίες αλλά και ότι στην ουσία, με την πληθώρα των φωτογραφιών που χαρίζουν λόγω της δικαιολογημένης αγάπης τους προς τη τέχνη της φωτογραφίας, στρέφονται κατά της ίδιας της φωτογραφίας, αφού υποβαθμίζουν τη σημασία και την αξία της. Επί πλείον οποιαδήποτε περαιτέρω αναπαραγωγή στο διαδίκτυο, νόμιμη ή παράνομη, ακόμη και των φωτογραφιών εκείνων που εμπεριέχουν τεχνικές αναγνώρισης και προστασίας ψηφιοποιημένων έργων, κυρίως των επαγγελματιών φωτογράφων, οδηγεί κατά κανόνα στην εξάλειψη των μεταδομένων εφαρμογών αυτών των τεχνικών, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η «ορφανοποίηση» των έργων. Είτε, λοιπόν, λόγω άγνοιας είτε λόγω μη τήρησης κάποιων τεχνικών αναγνώρισης και προστασίας των φωτογραφιών, είτε λόγω της προαναφερθείσας περαιτέρω αναπαραγωγής στο διαδίκτυο, εκατομμύρια χρήστες, επιχειρήσεις MME, blogs, sites ιδρύματα, βιβλιοθήκες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε όλο τον κόσμο, τις εκμεταλλεύονται δωρεάν και αποκομίζουν τεράστια ποσά από τις διαφημίσεις που δημοσιεύουν ταυτόχρονα με τις δωρεάν εκμεταλλευόμενες φωτογραφίες.

• **Θα μειωνόταν δηλαδή το πρόβλημα των «ορφανών έργων» αν όλοι όσοι αναρτούν ή/και διαθέτουν ψηφιοποιημένες φωτογραφίες ακολουθούσαν αυτές τις τεχνικές αναγνώρισης και προστασίας;** Αυτές οι τεχνικές δεν επιλύουν το πρόβλημα των δικαιωμάτων επί των φωτογραφιών στη πρώτη φάση εφαρμογής της Οδηγίας, που θα εστιάζεται κυρίως στην διαδικτυακή διάθεση ψηφιοποιημένων

εντύπων όπου εμπεριέχονται και φωτογραφίες. Η παράλειψη εφαρμογής, όμως, αυτών των τεχνικών, σε συνδυασμό με την μη απαίτηση αμοιβής για τη χρήση, τον τεράστιο αριθμό αναρτώμενων φωτογραφιών στο διαδίκτυο και την περαιτέρω αναπαραγωγή στο διαδίκτυο των φωτογραφιών, με κατάργηση έτσι των τεχνικών αναγνώρισης και προστασίας τους, διαπιστώσαμε ότι ήταν οι παράγοντες που εδραίωναν το κερδοφόρο πλαίσιο στο οποίο βασίσθηκαν οι χρήστες διεθνώς, από τα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 2000, και που χρησιμοποιούσαν για την χάραξη της στρατηγικής και την προώθηση της σύνταξης και ψήφισης της Οδηγίας.

Τα έσοδα των χρηστών από τη δωρεάν εκμετάλλευση των φωτογραφιών είναι τεράστια, αλλά και η εξάπλωση του διαδικτυακών τους επιχειρήσεων βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πληθώρα των δωρεάν φωτογραφιών που χρησιμοποιούν.

Παράλληλα, οι φορείς χρήσης έχουν την αμέριστη (αλλά όχι ανιδιοτελή) υποστήριξη και βοήθεια εταιρειών λογισμικού μέσα από την καθιερωμένη εκστρατεία προώθησης των αδειών ελεύθερου περιεχομένου «Creative Commons».

Τα προγράμματα λογισμικού προκειμένου να πωληθούν θα πρέπει να έχουν και περιεχόμενο προς χρήση. Συνεπώς, οι ίδιες οι εταιρείες δημιουργίας και διάθεσης λογισμικού, που αντελήφθησαν ότι χωρίς τα έργα, όπως φωτογραφίες,

Απο την διάλεξη - συζήτηση με θέμα «Πνευματική Ιδιοκτησία και Φωτογραφία στον 21ο Αιώνα» στην έκθεση PHOTOVISION 2011 στις 13-3-2011. (Εικονίζονται από αριστερά) Ο Πρόεδρος του ΦΟΙΒΟΥ και οι νομικοί σύμβουλοι Ελίσσάβητ Καραϊσκού και Σεραφεΐμ Τσούκος. - Φωτ.: Γιώργος Γρηγορόπουλος.

κινηματογραφικές ταινίες, βιβλία κλπ. θα ήταν κενά περιεχομένου χρήσης τα προγράμματά τους, έχουν συστήσει και προωθούν αυτή την παγκόσμια διαφημιστική εκστρατεία για την εκχώρηση έργων δημιουργών με άδειες ελεύθερου περιεχομένου «Creative commons». Όσο περισσότερες ψηφιοποιημένες φωτογραφίες αναρτώνται δωρεάν ή/και χωρίς τεχνικές αναγνώρισης και προστασίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) ή/και εκχωρούνται με άδειες ελεύθερου περιεχομένου τύπου «Creative Commons», τόσο μεγεθύνεται το κέρδος των χρηστών και των εταιριών που δημιουργούν λογισμικό λόγω της εκμετάλλευσής τους.

• *Οι τεχνικές αναγνώρισης και προστασίας φωτογραφιών θα μπορούσαν να εξαλείψουν το πρόβλημα ταυτοποίησης στη δεύτερη φάση εφαρμογής της Οδηγίας, όταν θα έχει λήξει η ψηφιοποίηση των παιδιών εντύπων: βιβλίων, περιοδικών κλπ. και οι εκδότες θα χρησιμοποιούν πλέον ψηφιακές φωτογραφίες για την ενσωμάτωσή τους σε περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία κ.ά ;* Σαφώς θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες αυτές οι τεχνικές για τη ταυτοποίηση και την προστασία των φωτογραφιών κατά τη δεύτερη φάση εφαρμογής της Οδηγίας, με την έννοια επιπλέον ότι τότε, κατ' αυτό τον τρόπο, οι εκδότες δεν θα διαθέτουν την δικαιολογία ότι δεν γνώριζαν τίνος ήταν η κάθε φωτογραφία που χρησιμοποιούσαν στα βιβλία, τις εφημερίδες ή τα περιοδικά κλπ.

• *Ποιος θα είναι ο κίνδυνος για τους φωτογράφους όταν, με το Άρθρο 6 της Οδηγίας, ορίζεται ότι η χρήση των ορφανών έργων είναι επιτρεπτή από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων, που περιγράφονται παραπάνω και στο Άρθρο 1 της ίδιας Οδηγίας, για την επίτευξη και μόνο στόχων που σχετίζονται με τη δημοσίου συμφέροντος αποστολή τους και ειδικότερα τη συντήρηση, την αποκατάσταση και την παροχή πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πρόσβασης στα έργα που περιλαμβάνονται στις συλλογές τους;* Λίγο παρακάτω, στο ίδιο Άρθρο 6 της Οδηγίας, αναφέρεται ότι οι φορείς χρήσης ορφανών έργων μπορούν να παράγουν έσοδα στο

Από την παρουσίαση της Ομαδικής Έκθεσης Φωτογραφίας του ΦΟΙΒΟΥ «Αισθάνομαι», κατά την διάρκεια των εκδηλώσεων για την Παγκόσμια Ημέρα Διανοητικής Ιδιοκτησίας που διοργάνωσε ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.) του ΥΠ.ΠΟ. και ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, στις 25 και 26 Απριλίου 2007 στην «Τεχνόπολις» του Δήμου Αθηναίων στο Γκάζι. Φωτ.: Γιάννης Ασημακόπουλος

πλήσιο των επιτρεπόμενων χρήσεων, με αποκλειστικό σκοπό να καλύπτουν τις δαπάνες τους για την ψηφιοποίηση και τη διάθεση στο κοινό ορφανών έργων. Έτσι, επιτρέπεται στην πράξη η ανεξέλεγκτη χρήση των ψηφιοποιημένων έργων διαδικτυακά, μέσω αυτής της αοριστίας και της παντελούς πρόβλεψης ελέγχου: της διαδικασίας «επιμελούς αναζήτησης», του τρόπου εκμετάλλευσης είτε από το φορέα χρήσης είτε με εκχώρηση σε τρίτους που μπορεί να είναι ιδιωτικοί φορείς, εγχώριοι ή διεθνείς (π.χ. επιχειρήσεις μηχανών αναζήτησης, συγκροτήματα τύπου κι εκδόσεων κλπ.), καθώς και του ύψους των εσόδων του φορέα χρήσης ή/και των τρίτων.

Η Ελλάδα ενσωμάτωσε την Οδηγία με αυτή την αοριστία, που αναμένεται να μετατραπεί υπέρ των χρηστών. Στη Μεγ. Βρετανία επέτρεψαν ρητά και τη περαιτέρω αδειοδότηση χρήσης των έργων από τρίτους. Το τονίζουμε και πάλι ότι είναι τεράστια τα έσοδα για τους χρήστες των έργων, ενώ οι φωτογράφοι θα είναι οι μεγάλοι χαμένοι από αυτή την απαλλοτρίωση των δικαιωμάτων τους, όπως και η Ελληνική πολιτιστική κληρονομιά.

• Ειδικά για τις φωτογραφίες, από ποιους θα διενεργείται η «επιμελής αναζήτηση» των «ορφανών έργων» που προβλέπει η Οδηγία στις «κατάλληλες πηγές» ;

Η επιμελής αναζήτηση διενεργείται από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων ή από τρίτους κατ' εντολή των φορέων, στο κράτος-μέλος της πρώτης δημοσίευσης ή -ελλείψει δημοσίευσης- της πρώτης μετάδοσης.

• Πού γίνεται η αναζήτηση των «ορφανών έργων». Πώς καθορίζονται οι «κατάλληλες πηγές»;

Στο νόμο που ενσωμάτωσε την Οδηγία για τα «ορφανά έργα», προβλέπεται ότι, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας, θα καθορίζονται οι «κατάλληλες πηγές» για τη διενέργεια της καλόπιστης επιμελούς αναζήτησης από τους φορείς χρήσης ορφανών έργων. Ο ΟΠΙ δεν έχει ακόμη καθορίσει αυτές τις «κατάλληλες πηγές».

• Ποιά είναι η διαδικασία που προβλέπεται να τηρούν οι φορείς χρήσης «ορφανών έργων»;

Οι φορείς χρήσης ορφανών έργων προβλέπεται ότι θα διενεργούν την επιμελή αναζήτηση και τηρούν μητρώο της αναζήτησης καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης του

ορφανού έργου και για επιπλέον επτά έτη μετά την παύση της και επίσης ότι θα παρέχουν συγκεκριμένες πληροφορίες στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ο οποίος και θα τις διαβιβάζει αμέσως στην Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων του Γραφείου Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς. Το άτομο, όμως, αυτής της Οδηγίας αηλιά και της εσπευσμένης ενσωμάτωσής της από την Ελλάδα είναι ότι ακόμη δεν έχει συσταθεί από την Ε.Ε. αυτή η Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων. Μάλιστα, σύμφωνα με πληροφορίες μας, ενώ έπειτα από πολλές αναβολές υπήρχε πρόβλεψη να συσταθεί τον ερχόμενο Ιούλιο, τώρα αναβλήθηκε και πάλι για το Φθινόπωρο του 2014. Δηλαδή, ψηφίσθηκε και τέθηκε σε ισχύ μια Οδηγία χωρίς τις βασικές τεχνικές υποδομές εφαρμογής.

Επιπλέον, η Ελλάδα ενσωμάτωσε την Οδηγία με τη διαδικασία του κατεπείγοντος, ήδη από το Νοέμβριο 2013, ενώ ακόμη σε Ευρωπαϊκό επίπεδο κανένας δεν γνωρίζει εκείνες τις κρίσιμες τεχνικές λεπτομέρειες που υποτίθεται ότι θα διαφυλάξουν και τα δικαιώματα των δημιουργών. Κατ' αυτό τον τρόπο, με τις ατέλειες, παραλείψεις και αοριστίες της Οδηγίας και του νομοθετήματος ενσωμάτωσής της από την Ελλάδα, σε συνδυασμό με την ανύπαρκτη ακόμη Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων της ΕΕ, η Ελλάδα είναι ενδεχόμενο να καταστεί η ...μαύρη τρύπα για τα έργα όλων των δημιουργών της Ε.Ε. Αυτό θα συμβεί διότι η διενέργεια της υποτιθέμενης «επιμελούς αναζήτησης» από τον χρήστη δεν θα απαιτείται για έργα, τα οποία ήδη θα βρίσκονται καταχωρημένα σε αυτή την Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων ως «ορφανά». Τέτοιο έργο ή φωνογράφημα θεωρείται ορφανό, αν έχει χαρακτηριστεί ως «ορφανό» σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος της Ε.Ε. Συνεπώς, οι μεγάλοι διεθνείς φορείς χρήσης, αντί να καταφεύγουν σε εγχώριες «επιμελείς αναζητήσεις», θα δύνανται να παίρνουν κατ' ευθείαν από την Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων του Γραφείου Εναρμόνισης της Ε.Ε. όλα τα έργα που θα έχουν καταχωρηθεί ως «ορφανά» εκεί και θα δύνανται επίσης να τα χρησιμοποιούν διαθέτοντάς τα στο διαδίκτυο. Αν, εκ των υστέρων, αποδειχθεί ότι κάποια δεν ήταν ορφανά, τότε οι δημιουργοί θα βρίσκονται προ τετελεσμένων γεγονότων και θα είναι ανήμποροι να αντιδράσουν για να προστατευθούν, ελπίζοντας μόνο για οίκτο από τους χρήστες να τους καταβάλουν κάποια ψίχουλα αποζημίωσης της απαλλοτριωμένης έτσι πνευματικής τους ιδιοκτησίας.

Από την τελευταία Γενική Συνέλευση του ΦΟΙΒΟΥ (Μάιος 2013) - Φωτογραφία: Γιώργος Γρηγορόπουλος

• **Δεν προβλέπεται προστασία των δικαιούχων «ορφανών έργων» με βάση την Οδηγία;**

Οι δικαιούχοι «ορφανών έργων» είναι πρακτικά αδύνατο να προστατευθούν από τη στιγμή που ο εγχώριος φορέας χρήσης θα έχει καταχωρήσει στον ΟΠΙ βεβαίωση, που θα χορηγεί ο ίδιος, με βάση την ανεξέλεγκτη εκ μέρους του ή από εντεταλμένους του «επιμελή αναζήτηση» σε «κατάλληλες πηγές» (ενώ δεν προβλέπονται πουθενά στο νόμο τα κριτήρια διαφανούς λειτουργίας των φορέων χρήσης ως προς αυτή τη διαδικασία και κατά πόσο δεν θα συνδέονται κάποιες από αυτές τις «κατάλληλες πηγές», άμεσα ή έμμεσα με «φορείς χρήσης»). Το έργο θα καταχωρηθεί ως «ορφανό» στην υπό σύσταση ακόμη Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Δεδομένων της Ε.Ε. και θα διατεθεί στο διαδίκτυο, νομιμοφανώς. Το κρίσιμο χρονικό διάστημα είναι εκείνο της πρώτης αναζήτησης από τους φορείς χρήσης σε κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε. Αυτό δεν πρέπει να είναι πολύ σύντομο, αλλά θα πρέπει, τουλάχιστο κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου, να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των 6 μηνών, διότι όλοι οι φορείς χρήσης, σύμφωνα με τις πληροφορίες μας, έχουν έτοιμα ψηφιοποιημένα εκατομμύρια έργων και περιμένουν το «πράσινο φως» έναρξης της διαδικασίας. Συνεπώς, οι «κατάλληλες πηγές», κατά το πρώτο μεγάλο πακέτο αιτημάτων διάθεσης ψηφιοποιημένων έργων στο διαδίκτυο, θα είναι αδύνατο να ανταποκριθούν μέσα σε μικρό

χρονικό διάστημα για να απαντήσουν επαρκώς στην διαδικασία της υποτιθέμενης «επιμελούς αναζήτησης» που έχει προβλεφθεί αόριστα από τον ΟΠΙ, με πλήρη άγνοια των τεχνικών και πρακτικών προβλημάτων που δημιουργούνται και που στην ουσία θα οδηγήσουν σε «ορφανοποίηση» εκατομμυρίων έργων επιπροσθέτως των λοιπών ατοπημάτων της Οδηγίας. Η Οδηγία και το νομοθέτημα ενσωμάτωσής της στην Ελλάδα προβλέπουν, αλλά με παντελώς θεωρητική ισχύ, ότι, αν εμφανιστεί δικαιούχος έργου ή φωνογραφήματος ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου που έχει καταχωρηθεί ως «ορφανό», τότε δικαιούται να θέσει τέλος στο καθεστώς του

έργου ως «ορφανού» αναφορικά με τα δικαιώματά του και να ζητήσει τη διακοπή της χρήσης του έργου από τον φορέα χρήσης ορφανών έργων, καθώς και την καταβολή αποζημίωσης για τη χρήση του έργου του που έχει πραγματοποιήσει ο φορέας. Δεν απαντάται, όμως, το πρακτικό ερώτημα πώς θα αποσυρθεί εντελώς το έργο από το διαδίκτυο, όπου στην ουσία όλοι οι καλόπιστοι θα το χρησιμοποιούν ως «ορφανό», ακόμη και μετά από την τυχούσα τυπική απόσυρσή του από τον κατάλογο «ορφανών έργων». Η νομιμοφανής διάθεση στο διαδίκτυο θα έχει συμβεί και δεν θα μπορεί κανείς πρακτικά να σταματήσει τη χρήση του έργου. Είναι δε ανεφάρμοστη στην ουσία οποιαδήποτε διάταξη περί δήθεν προστασίας των έργων και διαδικασίας αποκατακρητισμού τους από «ορφανά». Στην πράξη, ο δικαιούχος, αφού ταλαιπωρηθεί από διαδικασίες που είναι άνευ πρακτικής σημασίας, καθώς το έργο θα έχει ήδη διατεθεί διαδικτυακά και δεν θα μπορεί κάποιος να το διαγράψει από το διαδίκτυο, θα κληθεί αποκαμωμένος να παζαρέψει κάποια πενιχρή «αποζημίωσή» του, για χρήση που ποτέ δεν έχει επιτρέψει με τη θέλησή του. Αυτό συνιστά αναγκαστική απαλλοτρίωση.

• Προβλέπεται αποζημίωση των δικαιούχων «ορφανών έργων» και πώς καταβάλλεται;

Η αποζημίωση ανέρχεται, με αυθαίρετη κρίση του νομοθέτη, στο ήμισυ της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμο

καταβάλλεται για το είδος της χρήσης που πραγματοποιήσει ο φορέας χρήσης ορφανών έργων. Η συνήθως καταβαλλόμενη όμως αμοιβή θα έχει ήδη καθορισθεί στην πράξη στη συγκεκριμένη αγορά από τους φορείς χρήσης. Συνεπώς, ο δικαιούχος θα είναι εξ αρχής σε μειονεκτική θέση διότι αν δεν συμφωνήσουν τα μέρη, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών που θα μπορεί να καθορίσει τους όρους και το ύψος της αποζημίωσης, με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, όπως προβλέπει ο νόμος που ενσωμάτωσε την Οδηγία, ίσως δημιουργήσει περισσότερα κόστη για το δικαιούχο, ακόμη και με βάση τις ελάχιστες αμοιβές του Δικηγορικού Συλλόγου. Άνευ ουσίας είναι και η νομοθετική πρόβλεψη ότι, σε κάθε περίπτωση, εάν αποδειχθεί ότι, λόγω πλημμελούς και κακόπιστης αναζήτησης, ένα έργο αναγνωρίστηκε εσφαλμένα ως «ορφανό», τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις περί προστασίας δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων του Ν. 2121/93. Είναι γεγονός ότι, ο ΟΠΙ, επί 18-19 σχεδόν έτη, έχει εγκαταλείψει αδρανοποιημένη τη ποινική διάταξη που προβλέπει (στο άρθρο 66 του Ν. 2121/93) πως σε περίπτωση φυλάκισης κάποιου για προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τότε η εξαγορά της ποινής του θα ανέρχεται στο 10πλάσιο του ημερήσιου κόστους εξαγοράς ποινών φυλάκισης, η οποία είχε τεθεί ακριβώς για να είναι αποτελεσματική η προστασία του δημιουργού. Η αιτιολόγηση της αδράνειας από πλευράς Πολιτείας είναι ότι έτσι δεν επιβαρύνεται υπέρμετρα η αγορά. Αυτή, δηλαδή, η ίδια αγορά που απαλλοτριώνει καθημερινά τα δικαιώματα των δημιουργών είτε «νομιμοφανώς» μέσω ενσωματωμένων Οδηγιών, όπως αυτή για τα «ορφανά έργα» είτε εντελώς παράνομα με την φανερή κλοπή τους.

• Προβλέπεται νομοθετικά ο έλεγχος της διαδικασίας αναζήτησης και χρήσης των «ορφανών έργων» ;

Δεν υπάρχει θεσμοθετημένος έλεγχος της διαδικασίας αναζήτησης και χρήσης «ορφανών έργων». Μάλιστα, όπως ρητά προβλέπεται στο νομοθέτημα ενσωμάτωσης της Οδηγίας, ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας δεν φέρει καμία ευθύνη για τη διενέργεια της επιμελούς αναζήτησης εκ μέρους του φορέα χρήσης ορφανών έργων και τη θέση ενός έργου σε καθεστώς ορφανού, καθώς και για τη λήξη του εν λόγω καθεστώτος.

• Συνεπώς, υπάρχουν βάσιμοι λόγοι της ανησυχίας των φωτογράφων για το περιεχόμενο και τον τρόπο ενσωμάτωσης της Οδηγίας για τα «ορφανά έργα». Σας ευχαριστούμε για όσα μας εκθέσατε.

Προσπαθούμε έστω και σε αυτό το στάδιο να αποτρέψουμε την ολοκληρωτική καταστροφή των φωτογράφων, αφού δεν έχουμε εισακουσθεί ως προς όσα υποβάλαμε στον ΟΠΙ από το 2011 και μετά. Σας ευχαριστούμε κι εμείς που μας δώσατε την ευκαιρία να αναλύσουμε το ζήτημα.

Ρεπορτάζ από την ημερίδα 22/3

Η πνευματική ιδιοκτησία σε Ελλάδα και Ε.Ε. στην ψηφιακή εποχή - τα δικαιώματα των φωτογράφων»

Με επιτυχία ολοκληρώθηκε η Ημερίδα που οργάνωσε ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης των φωτογράφων ΦΟΙΒΟΣ το Σάββατο, 22 Μαρτίου 2014, στην αίθουσα του Β.Ε.Α. (Ακαδημίας 18, 1ος όρ., Αθήνα). Ήταν μια σημαντική ευκαιρία ενημέρωσης για τους φωτογράφους να ακούσουν για τις πρόσφατες εξελίξεις στα θέματα copyright και μάλιστα για το φλέγον ζήτημα των ορφανών έργων που τείνει να πάρει τη μορφή δούρειου ίππου για την εκ των έσω άλωση και καταστροφή της οποίας προστασίας του copyright έχει απομείνει στην δύσκολη αυτή για την επαγγελματική φωτογραφία εθνική και παγκόσμια συγκυρία. Σημαντική ήταν η παρουσία φωτογράφων και σπουδαστών φωτογραφίας. Παρέστησαν και απεύθυναν χαιρετισμούς οι Στράτος Σαραντιδής εκ μέρους του Πολιτιστικού Τμήματος του ΚΚΕ και κ. Σωτ. Αβδελιδής Γραμματέας Νομικής Υποστήριξης των Ανεξαρτήτων Ελλήνων), καθώς επίσης των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης των Σκηνοθετών (κ. Γ. Μιλωνάς, Πρόεδρος ΟΣΔ ΑΘΗΝΑ) και των Εικαστικών (κ. Χαράλαμπος Δαραδήμος, Πρόεδρος ΟΣΔΕΕΤΕ), της Ένωσης Φωτορεπόρτερ Ελλάδας (Πρόεδρος κ. Μάριος Λώλος) και της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Φωτογράφων (Πρόεδρος κ.

Ο κ. Χ. Δαραδήμος
Πρόεδρος ΟΣΔΕΕΤΕ

Ο κ. Γιώργος Μιλωνάς,
Πρόεδρος ΟΣΔ ΑΘΗΝΑ

Η Κα Δ. Καλλινίκου,
Καθηγήτρια και
Κοσμήτορας Νομικής
Σχολής Εθνικού και
Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο κ. Martin Beckett,
Αντιπρόεδρος ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ (Ευρωπαϊκού
Ομίλου Κοινού Οικ/κού
Σκοπού των Εθνικών
Ενώσεων Φωτογράφων
των Κρατών-Μελών ΕΕ)

Ο κ. Μάριος Λώλος,
Πρόεδρος της Ένωσης
Φωτορεπόρτερ Ελλάδας

Ο κ. Γ. Παπαθανασίου,
Πρόεδρος του ΦΟΙΒΟΥ
και Αντιπρόεδρος της ΕΠΕ

Ο κ. Στράτος Σαραντιδής
από το Πολιτιστικό Τμήμα
του ΚΚΕ

Ο κ. Άρης Ρουπίνας,
Προϊστάμενος Εποπτικού
Συμβουλίου του ΦΟΙΒΟΥ

Κ. Αλεξίου). Αναγνώστηκε και έγγραφος χαιρετισμός εκ μέρους του ΣΥΡΙΖΑ (από την Βουλευτή κα. Μαρία Κανελλοπούλου, υπεύθυνη της ΕΚΚΕ Πολιτισμού). Στην 1η Ενότητα με τίτλο «Η ψηφιακή εποχή και οι πρόσφατες εξελίξεις σε Ε.Ε. και Ελλάδα», που συντονίστηκε από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού συμβουλίου του ΦΟΙΒΟΥ, κο Άρη Ρουπίνα, παρουσιάστηκαν τα θέματα «Η αντιγραφή φωτογραφιών για ιδιωτική και για εμπορική χρήση, σε αναλογική και σε ψηφιακή μορφή. Οι πρόσφατες εξελίξεις στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα από τον κ. Γιώργο Παπαθανασίου, Φωτορεπόρτερ, Πρόεδρο ΟΣΔ ΦΟΙΒΟΣ, Αντιπρόεδρο Ε.Φ.Ε. και «Τίνος τα δίκαια και τίνος οι αδικίες... Η Ε.Ε. και η Μεγ. Βρετανία φέρνουν την αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση και τα ορφανά έργα στο χείλος του γκρεμού» από τον κ. Martin Beckett, Αντιπρόεδρο ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ ΕΥΡΩΠΗ (Ευρωπαϊκού Ομίλου Κοινού Οικονομικού Σκοπού των Εθνικών Ενώσεων Φωτογράφων των Κρατών-Μελών ΕΕ), τ. Πρόεδρο της Ένωσης Φωτογράφων Μεγ. Βρετανίας (ΑοΡ) και τ. Πρόεδρο του Διεθνούς Συμβουλίου Δημιουργών Γραφιστικών & Πλαστικών Τεχνών και Φωτογραφίας (CIAGP) που είναι τμήμα της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης Δημιουργών.

Στην 2η Ενότητα με τίτλο «Τα «ορφανά έργα» και οι φωτογραφίες» που συντονίστηκε από τον Πρόεδρο της Π.Ο.Φ., κο Κώστα Αλεξίου, παρουσιάστηκαν τα θέματα - «Η πρωτοτυπία της φωτογραφίας στην ψηφιακή εποχή σε σύγκριση με την αναλογική εποχή και η «ορφανοποίηση» των ψηφιοποιημένων φωτογραφιών» από τον κο. Σεραφείμ Τσούκο, Δικηγόρο, Νομικό Σύμβουλο ΟΣΔ ΦΟΙΒΟΣ - «Η ενσωμάτωση της Οδηγίας για τα ορφανά έργα στην Ελλάδα και οι κίνδυνοι για τα Δικαιώματα των Φωτογράφων σε Ελλάδα και Ε.Ε.» από την κα Διονυσία Καλλινίκου Καθηγήτρια και Κοσμήτορα Νομικής Σχολής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. - Στην 3η Ενότητα, που συντονίστηκε από τον Γραμματέα Δ.Σ. του ΟΣΔ ΦΟΙΒΟΣ, οι ομιλητές απάντησαν σε ερωτήσεις του ακροατηρίου και ακολούθησε συζήτηση.

ΦΩΤ.: Β. ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΟΣ - Α. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΗΣ

Ο κ. Κώστας Αλεξίου, Πρόεδρος της ΠΟΦ και μέλος του ΦΟΙΒΟΥ.

Ο κ. Σερ. Τσούκος, νομικός σύμβουλος του ΦΟΙΒΟΥ

Εκπρόσωποι ΟΣΔ και πολιτικών κομμάτων,

Στο βήμα κ. Σωτ. Αβδελίδης, Γραμματέας Νομικής Υποστήριξης των Ανεξαρτήτων Ελλήνων

“ΦΟΙΒΟΣ”

Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας Φωτογράφων
Χαρ. Τρικούνη 83, 106 81 Αθήνα • www.foebus.gr foebusds@gmail.com & info@foebus.gr